

هه ئوئستی ئیسلام به رامبهر کرددوه خوکوژییه کان

نووسینی:

أ.د. ئیبراهیم سه لآح ئه لهو دهوود
ئه ندامی کۆریه ندی توئیزیینه وه ئیسلامیه کان - جیگری سه روکی زانکۆی ئه زههر

سه ره پهرشتی و پێشکه شکردنی
أ.د. موحه ممه د عه بدولنه زیل ئه لقوسی
ئه ندامی دهستهی گه و ره زانایان و جیگری سه روکی ریکخراوی جیهانی ده رچووانی ئه زههر

وه رگی رانی:

مه لا عه زیز خه زنه یی

ئه ندامی ئه نجومه نی بالآی فه توای هه ره یمی کوردستان

پیدا چوونه وهی:

مه لا عه بدولنه میر عه بدولنه تار گه ردی

راگه یاندنی یه کیتی زانایانی ئاینی ئیسلامی کوردستان

هه‌لۆیستی ئیسلام

بهرامبەر کرده‌وه خۆکوژیه‌کان

نووسینی:

أ.د. ئیبراهیم سه‌لاح ئە له‌وه‌وه

ئەندامی کۆرپه‌ندی توێژینه‌وه ئیسلامیه‌کان - جیگری سه‌رۆکی زانکۆی ئەزه‌هر

سه‌رپه‌رشتی و پێشکە شکردنی

أ.د. موچه‌مه‌د عه‌بدولفه‌زیل ئە لقوسی

ئەندامی ده‌سته‌ی گه‌وره‌ زانایان و جیگری سه‌رۆکی ریکخراوی جیهانی ده‌رچوانی ئەزه‌هر

وه‌رگیڕانی: مه‌لا عه‌زیز خه‌زنه‌یی

ئەندامی ئەنجومه‌نی بالای فه‌توای هه‌رێمی کوردستان

پیداچوونه‌وه‌ی:

مه‌لا عه‌بدولفه‌زیل عه‌بدولفه‌زیل گه‌ردی

راگه‌یانندی به‌کیتتی زانایانی ئاینی ئیسلامی کوردستان

أربیل _ کوردستان

له بلاو کراوه کانی یه کیستی زانایانی نایینی ئیسلامی کوردستان

زنجیره (٦٣)

الكتاب: موقف الإسلام من العمليات الإنتحارية

المؤلف: أ.د. إبراهيم صلاح الهدهد – عضو مجمع البحوث الإسلامية.

تقديم ومراجعة: أ.د. محمد عبدالفضيل القوصي – نائب رئيس المنظمة العالمية لخريجي الأزهر.

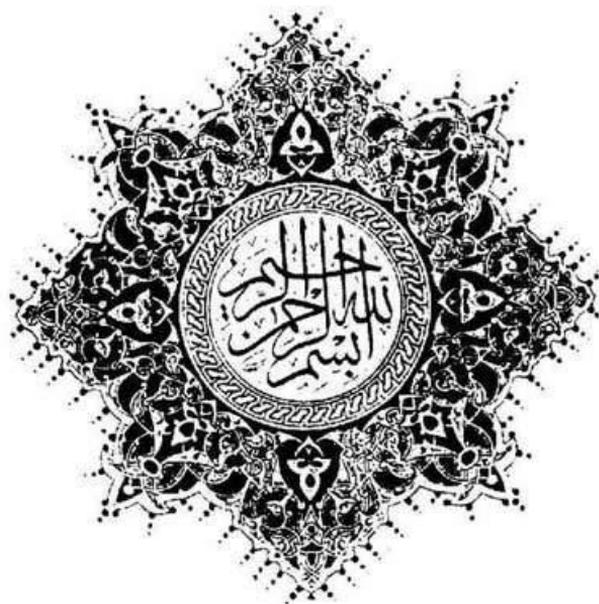
الترجمة الى الكوردية: الشيخ عزيز الخزني – عضو المجلس الأعلى للإفتاء في كردستان.

مراجعة: الشيخ أمير عبدالستار – المنسق الإعلامي إتحاد علماء الدين الإسلامي في كردستان .

سنة الترجمة: ٢٠١٩ م – ١٤٤١ هـ .

منشورات: المنظمة العالمية لخريجي الأزهر – الموقع الألكتروني: www.waag-azhar.org إتحاد

علماء الدين الإسلامي في كردستان – الموقع الألكتروني: www.zanayan.org

به ناوی خوای گهورهی به خشنده

پیشهکی

أ.د. محمد عبدالفضیل القوصی

ئهندامی دهستهی گهوره زانایان له ئهزههر

زانای بهریزو گهوره شیخ محی الدین بن عربی“ له کتیبه ناوازهکهی خۆیدا (الفتوحات المکیة) بریاردهدات و دهفهرمویت: ناکری و نابی موسلمانی راستهقینه“ چهقبهستووپی. بۆیه هه رله و کاتهی که پالنه ری پیشکهوتن و گه شهسهندن له ناخیدا ده وهستی و دادهرمی و به ره و هه وراز ناچی، له سه ری هتی په یوه ندی به په روه ردگارو به دیهینه ری گه ردونه وه بکات و میعراجیکی رووخی بکات و حال و بارودوخی خو ی گورج و پته و و بالابکاته وه، تا نه بیته دیل و کوشته ی دهستی سستی و ماتبوون و خاموشی و نه گاته ریزی که سانی مرده له و بی هه ست!

به م میعراجه رۆحیه“ ئاسۆی بی کۆتایی و بی بنی ئاده میزاد و مرو فایه تی فراوانتر و گه شتر ده بییت، به جوړیک که هه رچی له گه ردوون هه یه گیانی دیته بهر و به جو له ده که وی و به زمانی حالیان ستایشی په روه دگاریان ده که ن و کرنوش و سوجه ده بن، ئه و کاته ش هه رچی له بووندا هه یه“ به چاوی جوانی و خو شی و خوشه ویستیه وه ده بینیت و جله وی ته وای گه ردوون ده گریته ده ست، به هه ردو دووری بینرا و نه بینرا و.

ئهگهه بێتو ئهه و تێروانینه ناسک و روونه تێکهه لکیش بکری به وینهی ئیسلام له سهردهمی ئیستاماندا - که سهردهمی که له سهروهه تا خواری خوارهوه، به رهنگ و بۆیهی مادیهت کیشراوه - کاریگه رییکی سهیر و سهه سهورهینهه دهکاته ئهه ناخ و ههستانهی وێن بهدوای حهق و راستی و ئاسایش و دادپهروهی و دهبیته مه لهحم و ههتوانی زۆریک له برین و زامانهی لهه سهردهمههه زۆرن و باون و دل و بیرو هۆشهکانیش رووناک و روشن دهکاتهوه و رهشی و تاریکییهکانیشیان رادهمالیت!

ئهگهه ئهه دیدو بۆچوونه جوانه، به ئیسلامی سهردهمی ئیمه هیوین بکری“ موسلمانانیک دهبینی، که پرن له ههستی میهره بانوی و لیبورهی، که به نالهی دایکانی کۆریه له بهردهم هه لگیرو و ئازاری بیکهس و سته ملیکراوان“ غهه دهخۆن و ناسۆر جهستهیان دادهگری، ئهه جووره موسلمانانه ئهوانهه که سهردهکههه به سهه تاریکی رق و کینه و دلرهقی، ئهوانهه که له ئاده میزاد و مرۆقهکاندا، له ههموو شوینیکیدا، تهنه تهنهه دلانیکی دهبینن که عه ودالی جوانی راستی و حهقیقهتن و به دادپهروهیهوه دلشاد و به خته وهرن و بهدوای بهها بالاکانهوه وێن، دوور له توندوتیژی و خوینپریژی و جهنگ و سهه په راندن و لهت و په تکردهنی جهسته!

بهلام ئهه تێروانین و بۆچوونه ناسک و ورده - که تیکه لاهیهکی ههستی شاعیرانه و حیکمه تیشه له یهه کاتدا - لهه سهردهمههه بووه ته دژ به دژ و به گژ خویدا دهچیتهوه.. ئاخه ئهه له کوی و ئهه بۆچوونهش له کوی، که ئایینی پیروزی ئیسلامی بهه ههموو شکۆ و گه وهی و میهره بانیهوه، له گوشه ی هه لپه کردن و ئاره زووکردن بۆ دهسه لات قه تیس کردوه، ئیسلام له لای خاوهنی بۆچوونه“ بۆته دیلی گه مهی سیاسهت و هه موو جوانی و بهها و مه راهه بالاکانی به بادا براوه!

ئاخر ئهوه دیده جوانه له کوی دی، له ئهدهبیاتی تاریکی ئهوانهدا، که جیهانیان کردووه به دوو چین و کهرت “کهرتی ئیمانداران” که تهنه بریتین لهخویان، وه کهرتی کوفر و بیباوهپان” که هیچ کهسیک لیی دهباز نابی. ئهوانه که بهناوی سیاسهتهوه، ههر چی ویرانکاری و خوینپژی و خراپه کاریه ئهنجامی ددهن، له پاش ئهوهی که گهنجانیان فریودا و تووشی کوورهی شهپی بی ئامانی پپر له ئاگری رق و دوژمنداریهتیان کردن، لهو پهنایهشدا خویان بو دهسهلات و حوکمداری و کورسی مهلاسداه، وهک ئهوهی که ئیسلام جگه له حوکمدارییکی بوسه بوئانراو و هیژیکی رهقی بی رکابهر و مهملهکهتیک، که ههرچی روجه لهپیناوی سووک و بیباخه” زیاتر نهبی!

ئهو تیروانینه له کوی و کاری ئهوانهش لهکوی، که بانگهشهی سهلهفیهت دهکهن و خویان به میراتگری سهلهفیهت دهزانن و نازناوهکهیان کردهته پهردهپوشیک بو رهقهکاری و بیری تاکرهوی و توندئاژووییان و سهرنجی موسلمانیان راکیشاو شیواندیان و دهرگای ئهوهشیان والا کرد، که لهههموو کون و کهلهبهریک به تیروریست بناسرین و بوونه سهرچاوهو بناغهی عهقیدهیی ههموو ئهوه گروپه توندپهوانهی له کون و نویدا سهریان ههئداوه.

کوانی ئهوه سهرنج و تیروانینه جوان و ناسکه و له کوی کاری ئهوه ریخراوه تیروریستیانه جیگهی دهبیتهوه، که تهناهت ناوهکانیشیان بیزارو و نامون و لهو سهردهمهی ئیمهدا و به روژی روناک و لهبهرچاوی ههموو دوونیاوه” درو به ناو و زمانی ئیسلامهوه دهکهن و له ژیر ناوی خیلافهتهوه دهکوژن و دهپرن، بی ئهوهی چاویان دابخهن و شهرم دایانگری و دلیان له لیدان بوهستی و ههست بهو تاوانه گهورانهیان بکهن دهرحهق به ئیسلام و موسلمانان و خهلکانی دیکهی

غهیره موسلمانیش، که ئیسلام له بیرو هزریاندا وهک پهتایهکی بی ئامان جیگه دهگری و رهشیش نایتهوه.

نایا نهوانه ههست ناکهن و تیناگهن، که جوړه جیهادیکی رۆحی ههیه له ئیسلامدا، به تیروانینیکی جیاوانتر، که دهبی مروقیایهتی په رهی پیدایا و ئاسوی رۆحی و عهقلی و ویزدانی پی بگه شینیتتهوه، تا بههوییهوه ههستی مروقدوستی، ژیان جوان بکا نان و خوراک و پیدایستی و داو و درمان بونهخوش و لیقهوماوان و نه داران و ههژاران دابین بکا و ژیان دربان بکا لهوهسته ناشیرینهی خۆپه رستی، که دروشم و به رهه می شارستانی مادیهته؟

ئومیده وارین له م زنجیره زانستیهدا“ ماف و راستیهکان بگه پینینهوه بو شوینی خوی و هه رچی بوچوونی هه لهیه، له گومان و قسهی بی مانا، که نهوان لکاندوویانه به ئیسلامهوه“ ئیمه گه نجانی لی ئاگادار و به رچاو پوون بکهین و حه قیهتی ئیسلامیان پی ئاشنا بکهین، تا له ریی به رهو خوا چوونیان“ ره زامهنی خوا به دهستیین و پهیرهوی له فرمان و فره مایشتهکانی پیغه مبهری خوا بکهن - دروودی خوی له سه ر بیته - .

له خوی گه وه داواکارم، که سه رکه وتووومان بکات و لی شمان وه ربگری، بیگومان هه ر خوی گه وه باشتین زاته که هانای بو بهین و باشتین ئومیده.

به ناوی خوای گهوره و میهره بان

پیشه کی

سوپاس و ستایش بۆ نه و خواجهی، که به بهخشینی ئیسلام؛ ئایینی ناشتی و سهلامی پی بهخشین و پیغه مبهری خۆیشی بۆ رهوانکردین - دروودی خوای لهسه ر بیته که مایه میهره بان و خیر و خۆشیه بۆ هه موو خه لگی.

ئه وهی که ئه مرۆ میله ته ئیسلام تووشی بووه و به دهسته وه ده نالینیت، له زۆرداری و خراپه کاری دوژمنانی؛ به هۆی هه لسه که وتی هه له ی هه ندیک له شوینکه وتووانیه تی، که به ناوی ئیسلامه وه ئه نجامی ده دن، هه روه ها به هۆی نه و خویندنه وانه شه که به شیوه یه کی ناشاره زاو ناتییگه یشتووانه بۆ ده فه کان ده کری.

بیگومان له کۆتاییه کانی سه ده ی رابردوو، ده سه ته واژه ی - العملیة الإستشهادیة - کرده وهی خۆکوژی؛ به ناوی شه هاده ت و خۆته قانده وه و پلان دانان بۆ نه م جوړه کارانه سه ری هه لدا، سه رچا وهی نه م بیر و داهینانه ش له موسلمانانه وه نه بووه، به لگو له بزوتنه وه شیوعیه کان و بزوتنه وهی دیکه وه نه قل بووه بۆ ناو موسلمانان، که له رقی داگیر کاری ولاته کانیان، به رامبهر به دوژمنه کانیان نه نجامی انده دا، له ژیر ناوی کرداری خۆکوژی - العملیة الإنتحاریة -.

نه و کاته ش که بزوتنه وه ئیسلامیه کان نه و کاره یان کۆپی کرد و چاویان له وان کرده وه؛ له راگه یان دهنه کانیا نه وه ناویان نا: (العملیات الإستشهادیة)، دواتر نه م کاره په ره ی سه ند و له ناو ولاته عه ره بی و ئیسلامیه کان له دژی گه شتیاره بیانیه کان و نه و بیانیه ناموسلمانانه ش که بۆ کار کردن ده هاتن؛ نه نجامه دره، به لگو کار گه یشته نه وهی که نه و کرداره یان له ناو نه و ولاته تانه ش نه نجامه دا، که ولاتی موسلمانان نه بوون،

تەنانەت شوینی پەرسشەکانیشان کرایە ئامانج و دەتەقینرایەوه، پڕواشیان وابوو کە ئەو کارەیان رەوايە؛ چونکە ئەوان کافر و ببابوهرن و موسلمان نین؛ کەواتە تیگەیشتنی هەلەو غەلەتیان لە وەحی و پەيامی خۆای گەورە؛ بووه هۆی تەکفیر و پاشانیش بووه هۆی گوشتن و تەقاندنەوه.

ئەوهی تیبینیش دەکریت؛ ئەو تەقینەوهو کردارانەیان، کە لە وولاتانی (کویت و تونس و فەرەنسا) ئەنجامدەرا؛ هەر هەموویان لەناو مانگی رەمەزاندایوو، چونکە بانگەشەکاران و بانگخووانانی ئەو گروپانە؛ وایان لە هزر و بیری ئەنجامدەرانى تەقینەوهکاندا خویندبوو، کە جەنگ و غەزاکانی پیغەمبەری خوا - دروودی خۆای لەسەر بێت - ، لە مانگی پیرۆزی رەمەزاندایوو، بەلگە و دەلیلی بەناو فیهقی و شەرعیان بەدوای یەکدا دەهینایەوه و وایان لەگەنجان و ئەو کەسانەش دەکرد، کە لە دور و بەریانن؛ بە خۆتەقاندنەوهیان و کاری تیکدەرانەیان ریگەى بەهەشت بگرنە بەر و شەوی بەر لە ئەنجامدانی کردارەکەش؛ وەك چۆن زاوا بو بۆک ئامادەبکەن و بەدەوریەوهبن، بە هەمان شیۆەش بەدەوری ئەو کەسەوه دەهاتن و دەچوون، کە بپارە بۆ بەیانی خۆی بتهقینیتەوه، پیرۆزباییشیان لیدەکرد، گوايە بەرزترین و گەورەترین جیهاد ئەنجام دەدات.

شیخی قەرزای دەلیت: (کردەوه ئیستیشهادیەکان؛ لەجیهادە هەرە گەورەکانە لە پیناوی خۆای گەورە).

د. نزار عبدالقادر ریان، کە یەکیکە لە سەرکردەکانی بزوتنەوهی حەماس دەلیت: (ئەم جۆرە کردەوه خۆکوژی و تەقاندنەوانە؛ پیرۆزترین جۆری جیهادە لەو سەردەمەدا، چونکە لە ئیستادا ریگاکانی جیهاد بەرتەسک بوونەتەوه).

د. یه حیا ئیسماعیل ده ئییت: (ئه و کرده وه ئیستیشهادیانه؛ له جیهاده گه وره گانه له پیناوی خوی گه وره)، ههروه ها ده ئی: (ئه وانیه ی له به های ئه و کرده وه خوکوژیانه که مده که نه وه؛ هه ئه ن و ده جالن و ده بی به خو یان دابچه وه، چونکه کاری حه لال دیار و روونه و کاری حه رامیش دیار و روونه).

د. همام سعید، که یه که که له سه ر کرده ئیخوانیه کانی ئوردن ده ئییت: (ئه و کرده وه ئیستیشهادیانه؛ به به رزترین په ی جیهاد و شه هادته دهمی ر دیت، ئه وانیه ی که ئه و کارانه ش نه جهمده دن؛ ان شاء الله پاداشتیان هه یه).

ته نانه ت توژی نه وه و کتیب و نامیلکه شیان چاپ کردوه وه به گه وره یی له سه ری دده وین و باسی ده که ن، بو نمونه: د. نواف هایل التکروری دوو کتیبی هه یه؛ یه کیکیان ناوی: (العملیات الإستشهادية في الميزان الفقهي)، ئه مه یان له سه ر سایت و پیگه ئه لیکترۆنیه کانیان هه یه، کتیبکی دیکه ی هه یه به ناوی: (فتاوی علماء الإسلام في مسائل جهادية).

د. منیر جمعه کتیبکی چاپ کردوه به ناوی: (العملیات الإستشهادية دراسة فقهية). سلمان بن فه د العوده و تاریکی بلا و کردۆته وه له ژیر ناو نیشانی: (العملیات الإستشهادية في ميزان الشرع). د. محمد موسی الشریف و تاریکی بلا و کردۆته وه به ناو نیشانی: (جهاد الإستشهاديين الأطهار في الفقه والآثار). به لگه یان بو قسه کانی شیان هینا وه ته وه، که پریه تی له جولاندنی هه ست و ناخ و گه نجانی پی گه رم ده کری؛ ئیمه لی ره دا، له لای خو مانه وه به لگه کانیان ده هینینه وه وه به ئی زنی خوا؛ یه که یه که به تالیان ده که یینه وه.

به لگه کانی ئەم به هه له چووانه:

۱_ به لگه یان هیناوه ته وه به فەر مووده ی ئەو میرد منداله ی، که ئیمامی موسلیم له سه حیه که ی خۆیدا گیراویه تیه وه، که ده سه لاتداریکی بیباوهر چهند جاریک و به چهند جوړیک هه ولئ کوشتنی ده دات؛ جاریک له سه ر جیاییک فرییده داته خواره وه، جاریک تر فرییده داته ناو ده ریا، به لام هه موو هه ولگه کانی بی سوود ده بییت و میرد منداله که هه ر نامریت؛ تا دواتر خوی به بیباوهر که ده لئیت: ده ته وی بمکوژی؟ ئەویش ده لئیت: به لئ، هه رچی کردوومه هه ر به نیازی کوشتنت کردوومه. میرد منداله کهش ده لئیت: که وایه هه موو خه لگی کۆبکه وه، پاشان تیریک له تیره کانی من ده ربه ینه و بیخه ره سه ر که وان و بلئ: به ناوی خوای ئەم گه نجه، ئینجا تیره که م تیگره. بیباوهر کهش وا ده کات و تیره که ده هاوێژی؛ ئەو کات میرد منداله که ده کوژی، خه لکه کهش که ئەو شته ده بینن؛ به یه که وه ده لئین: خوای راسته قینه؛ ته نها خوای ئەو میرد منداله یه و باوهر به خوای گه و ره ده هیئن و پشت له ده سه لاتداره که ده کهن^(۱).

ئهمه یان کردووه ته به لگه و ده لئین: له شه ریه ته ی ئاینه کانی پیش ئاینی ئیسلام، دروست بووه که که سیك گیانی خوی له پیناوی خوادا به خت بکات و بیکاته قوربانی بو ئاینه که ی، ئیبنو ته میه ش له سه ر ئەم به سه رها ته ده لئ: ئەو میرد منداله؛ خوی داوای کردووه که بکوژی، تا دینه که ی سه ربکه وی. هه روه ها ده شلئین: به پیی رای پیشه وایانی هه ر چوار مه زه هب؛ دروسته که موسلمان، بو زیان گه یانندن خوی بخزینیه نیو ریزی بیباوهران، ته نانه ت نه گه ر پیباوو هه ر ده شیکوژن. به لگو له وه

^۱ رواه مسلم في صحيحه، كتاب الزهد والرفائق/باب قصة اصحاب الاخدود والراهب والغلام والساحر.

زیاتر ئهوهش دهئین: که یه کهم کهسیک کردهوی ئیستیشهادی ئه نجامدابی؛ ئه و میردمنداله بووه، که له سورتهی (البروج) یش باسی کراوه.

له وهلامدا دهئین: ئه و میردمنداله روبهرووی بیباوه پیک ببووه، گومانیشی نه بوو که به کوشتنی؛ خه لکه که هه موویان باوه پ به خوا دهینن، ههروه کچۆن باوه پشیان هینا، بهلام کردهوه خۆکوژییهکان به پیچه وانه وهن؛ به لا و کاره ساتیکی گه وره یان به سه ر ولات و خاکی موسلمانان و غهیره موسلمانانیشدا هیناوه، بگره خه لکیشیان له دینداری و موسلمانبوونیش ره واندۆته وه، ئیسلامیشیان وهک ئاینی تیرۆر و تۆقاندن ناساندووه، پاشان ئه و که سه ی که خۆی ده ته قینیتته وه؛ خۆی ده کوژی و سه دان که سیش له گه ل خۆی ده کوژی، ئه نجامه که ی چیه؟ نایا ئه و کاره ی ده بیته هۆی ئه وه ی، که کهس به خراپه باسی ئیسلام نه کا و هیرشه نه کاته سه ر؟ نایا ده بیته هۆی ئه وه ی خه لکی موسلمان ببن، ههروهک چۆن له به سه رهات میردمنداله که دا روویدا؟ یان ده بیته هۆی ئه وه ی هه زاران موسلمانی دیکه ش بکوژرین و دیل بکرین و ده ست به سه ر ژن و منداله کانیشیان داگیری و به گۆیله بکرین و خاک و ولاتیشیان کاول و ویران بکریت؟ خو رووداوهکانی ئه فغانستان، له دوا ی ته فاندنه وه ی هه ردو تاوهره بازرگانیهکانی ئه مه ریکا، هیشتا هه ر له یادمان و گۆن نین؛ که چۆن له و کاته وه تا ئیستاش موسلمانانی ئه مه ریکا و ئه وروپای تووشی کیشه و نه هاهمه تی کردووه، ئه وه باسی شیواندن و ناشیرینکردنی سیما و وینه ی ئیسلامیش هه ر مه که! که واته؛ هه رچی کردهوی به ناو ئیستیشهادی و شه هاده ت هه یه، هه ر هه موو خۆکوژی و ئینتیحاره و دژی ئیسلام و به رزکردنه وه ی ئاینی خوا ی گه وره یه، به پیچه وانه ی به سه رهات میردمنداله که، که بووه هۆی باوه ره یانی یهک میلله ت، بۆیه ده بی (فقه المأل) له به رچا و بگیری ت.

۲_ نهو دوو فهزمانه خواپیهی که به رههایی و بهشیوهیهکی گشتی هاتون، له ههر دو نایهتی: (ولاتقتلوا أنفسکم) النساء/ ۲۹ وه (ولا تلقوا بأيديکم الى التهلكة)؛ نهوان سنوورداریان کردوون و بهرتهسکیان کردوونهتهوه، به بهلگهی نهوهی که کهسیک له هاوهلی بهرپیز؛ (بهراء) دهپرسی: ئایا که خوی گهوره دهفهرموئ: (ولا تلقوا ..) مهبهستی لیئ نهوهیه، که موسلمان روبهرووی دوژمن بیتهوهو بجهنگی، تا دهکوژری؟ بهرانیس -خوا لیئ رازی بیئ- دهفهرموئ: نا، مهبهستی نهوهیه، که موسلمان گوناهیکی کرد؛ بلی: خوی گهوره لیئ خوشنابی^(۱).

له وهلامدا دهلیین: له هیچ رویکهوه، ئەم نایهته؛ نهو مهبهستهی نهوان ناپیئ، فهرمودهی هاوهلانیس ناتوانی نهو نایهته گشتگیره؛ سنوورداریکات، ههروهک ناشکری مهبهست له نایهتهکه نهو کهسه بیئ که جیهاد دهکات، له پیناوی خوی گهورهو لهژیر ئالای ئیسلام و به فهزمانهروایی دهسهلاتداری موسلمانان، به بهلگهی نهوهی که ابن عباس نایهتهکهی بهم جوړه رافه کردووه، که مهبهستی پیئ نهو کهسانهیه؛ مال و سامانیان نابهخشن و توانای بهخشینیشیان ههیه، کهواته بههیلاکچوون؛ ههموو جوړهکانی تیاچوون دهگریتهوه له نایهتهکه، نهو وتهیهی ئیبنو جهریری تهبهری زور جوانه، که دهفهرموئ: (خوی گهوره بههیچ جوړیک و له هیچ حالیک ریئ به خۆکوشتن نهداوه).

۳_ بهلگهیان هیئاوهتهوه بهوهی کهوا پیغهمبهری خوا -دروودی خوی لهسه ر بیئ- مؤلهتی به ههریهک له (عوف بن عفرأ) و (عمیر بن الحمام) و (أنس بن النضر) دا، که له جهنگی بهدر دا بچه ناو ریزی بیباوهران و لهوئ زیان بهدوژمن بگهیهنن.

۱- رواه الحاكم في المستدرک، حدیث رقم: ۳۰۸۸

پێغه‌مبهری خوا بووه - دروودی خوای له‌سه‌ر بیټ- له وه‌لامدا فه‌رموویه‌تی:
(ئه‌وانیش کۆری باوکی خۆیانن)^(۱).

له‌وه‌لامدا ده‌لێین: زانیان ئهم فه‌رمووده‌یان بۆ ئهو جه‌نگانه به‌کاره‌یناوه، که به
فه‌رمانی فه‌رمانه‌وه‌ی موس‌لمانان ئه‌نجامده‌درین؛ ئه‌مه‌ش له‌و کاته‌دا ئه‌نجامده‌دریت،
ئه‌گه‌ر هاتوو دوژمن؛ زۆریان بۆ موس‌لمانان ده‌هینا و نازاریان ده‌گه‌یانده‌ موس‌لمانان،
منداڵ و خاو و خیزانه‌کانیشیان وه‌ك قه‌لغان به‌کارده‌هینا و خۆشیان له‌پشتی ئه‌وان
حه‌شار ده‌دا.

ئهو کاته‌ش که فه‌ت‌حی مه‌ککه‌ کرا؛ به‌ سه‌رکردایه‌تی پێغه‌مبهری خوا - دروودی خوای
له‌سه‌ر بیټ- ئهم کاره‌ قه‌ده‌غه‌کرا، خوای گه‌وره‌ ده‌فه‌رموی: (هُم الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ
عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهَدْيِ مَعْكُوفًا أَنْ يَبْلُغَ مَجَلَّهُ وَلَوْأَن رَّجُلًا مُّؤْمِنًا وَنِسَاءً مُؤْمِنَاتٍ لَّمْ
تَعْلَمُوهُمُ أَنْ تَطَّوَّهُمْ فِتْصِيبِكُمْ مِنْهُمْ مَعْرَةٌ بَغَيْرِ عِلْمٍ لِيُدْخِلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ لَوْ
تَرَى لَوْأَن لَعَدَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا) الف‌ت‌ح/ ۲۵ ، واته: هه‌ر ئهو بی‌په‌روایانه‌ی
مه‌ککه‌ بوون؛ نه‌یان‌ه‌یشت ئیوه‌ بچنه‌ که‌عبه‌ و ئهو مه‌ر و مالاته‌ی که‌ ئاماده‌تان
کردبوو بۆ قوربانی بگاته‌ جیی خۆی، خۆ ئه‌گه‌ر له‌به‌ر ئهو پیاو و ئافه‌رته‌
موس‌لمانانه‌ی مه‌ککه‌ نه‌بوایه، که‌ ئیوه‌ نه‌شتانده‌ناسین و ه‌یشتا کۆچیان نه‌کردبوو بۆ
مه‌دینه‌ و هه‌ر له‌وئ مابوونه‌وه؛ تا به‌هۆی ئه‌وانه‌وه‌ تووشی عه‌یبداری و باری گران و
لۆمه‌ی بی‌باوه‌ران نه‌بنه‌وه، مۆل‌ه‌تمان پیتان ده‌دا که‌ بچن بی‌باوه‌ران بکوژن، به‌لام خوای
گه‌وره‌ ده‌یه‌وئ ئه‌وانه‌ بخته‌ ژپه‌ر ره‌حمه‌تی خۆی، که‌ شایسته‌ی سۆز و ره‌حمه‌تن،
ئه‌گه‌ر موس‌لمان و کافرانیش له‌ یه‌کتری دوور بوونایه‌ له‌ مه‌ککه‌؛ بی‌گومان به‌ده‌ستی
ئیوه‌ سزاییکی به‌ ئیشی بی‌باوه‌رانمان ده‌دا.

^۱ - رواه مسلم في صحيحه: كتاب الجهاد/باب جواز قتل النساء والصبيان في البيات من غير عمد.

کهواته: له بهرئهوهی ئه و کات له یه کتری جیانه ده کرانه وه و نه ده زانرا کامه یان موسلماننه و کامه شیان بیباوه پ؛ بۆیه ره شه کوژی به تاوان هه ژمار کردووه.

جگه له وهش، فه رمووده یه کی تر هه یه، که (ابن عبدالبر) له (الاستذکار) گێپراویه تیه وه له عه بدوللای کوپی عومه ر، که فه رموویه تی: پیغه مبه ری خوا - دروودی خوای له سه ر بیټ- له غه زویه کهیدا ئافره تیکی کوژراوی بینی؛ ناره زایی ده ربپی و ریگه ی نه دا که چیتر ئافره ت و مندال بکوژین.

وه سه یه ت و ئامۆژگاری پیغه مبه ری خواش - دروودی خوای له سه ر بیټ- ئاشکرا و روونه، که بۆ سه ر کرده کان له کاتی جه نگدا پیی راده گه یاندن و ده یفه رموو: (ئافره ت و مندال و پیرو په ککه وته مه کوژن، دار و دره ختی به بهر مه بپن، مه ر و وشتریش سه رمه بپن؛ مه گه ر بۆ خواردن نه بی، دارخورماش مه سووتین)^(۱).

6_ هه روه ها به لگه یان هیناوه ته وه به کاری ئه و هاوه له به ریزه ی که ناوی ئه بو به سپر بوو، له دوای سوئحی حوده یبیه هات و موسلمان بوو؛ بیباوه پرائیش دوو که سیان به شوینیدا نارد و داوایان له پیغه مبه ری خوا کرد: - دروودی خوای له سه ر بیټ - که ئه و په یمانه ی داویه تی له سوئحی حوده یبیه جیبه جیپی بکات و ئه بو به سپر یان پێداته وه؛ پیغه مبه ری خوایش: - دروودی خوای له سه ر بیټ- ئه بو به سپر دایه وه ده ستیان و به ریکه وتنه وه بۆ مه ککه؛ تاگو گه یشتنه ئه و شوینه ی که پێدگوتریت: (ذوالحلیفة)، له وئ دوو که سه که خه ریکه دهن که خورما بخۆن؛ ئه بو به سپر به شم شیر یه کیکیان ده کوژی و ئه وه ی دیکه شیان راده کات، پاشان ئه بو به سپر ده گه ریته وه بۆ مه دینه و له مزگه وت، پیغه مبه ری خوا ده یبینی - دروودی خوای له سه ر بیټ-

^۱ - أخرجه أبو داود في سننه: ۱۰۳۳.

دهفه رموی: (هاوار بۆ دایکی، ئەوه جهنگ هه لده گير سینی ئه گهر كه سیکی له پشت بی)، كه ئەبو به سپر گوپی له م فه رمایشته بوو؛ زانی كه پیغه مبه ری خوا - دروودی خوای له سه ر بیّت- ناتوانی په یمانه كه ی بشکینی و هه ر ده بی بیداته وه به بیباوه ران؛ له مه دینه در چوو، به ره و لای ده ریای سوور و ئیتر له وی ئه بو به سپر بووه په ناگه یه ك بۆ هه موو ئه وانیه ی وه ك ئه و له ده ست قوره یش هه لده هاتن و نه شیانه توانی بچن بۆ مه دینه.

تاكو روژیك ده ستیان به سه ر قافلله یه کی بازرگانی قوره یشه كاندا گرت و زۆریان لیكوشتن، سه ره نجام بیباوه ران به ناچار ی رایانگه یاند؛ هه ركه سیك له لای ئیمه وه رابكات و بچیته مه دینه، ئاساییه و ئه و به نده یان له ریکه وتنه كه هه لوه شانده وه، خوای گه وره ش ئایه تیکی له و باره وه دابه زاند، كه ده فه رموی: (وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ..). الفتح/ ٢٤ واته: هه ر ئه و خوایه؛ ده ستی بیباوه رانی له ئیوه به ست و نه یه یشت جهنگ رووبدا له نیوانتان؛ پاش ئه وه ی كه خوای گه وره ئیوه ی زال کرد به سه ر ئه واندا له ناو جه رگه ی مه ككه دا. له وه لامدا ده ئیین: ئه و به لگه هینانه وه یه له شوینی خۆیدا نیه، چونكه ئه بو به سپر له تۆله ی هه ولدان بۆ كوشتنی و ریگری کردن له وه ی كه له مه دینه بمینیته وه؛ ریگای بازرگانی لیداخستن، نه ك خۆی بکوژی.

٧_ به لگه ده هینه وه به باسی براء بن حرب له غه زوه ی (بني حنیفة) جهنگی موسه یله مه؛ ئه و كاته ی كه داوای له هاوالانی کرد به رزی بکه نه وه و بیهاویژنه ئه و دیوی ده رگای گوهره پانی قه لای هیزی دوژمن، تا له ویوه هه ولبدات ده رگای قه لاکه یان بۆ بکاته وه.

له وهلامدا دهئیین:

أ- ئەو جهنگهش له ژیر ئالای ئیسلام و به فهرمانی سه رکردهی موسلمانان بووه، نهک جهنگیکی هه رهمهکی و تاك لایه نهو له خۆرا بووبیت.

ب- بهراء هه ر چۆنیک بووبیت، ئەگه ر به رادهیهکی کهمیش بووبی؛ ئومیدی ده ربا زبوون و ژیا نی هه بوو له دوا ی ئەو کاره ی، به لام ئەو که سه ی که پشتینی خۆته قاننده وه له خۆی ده به ستی؛ هه یچ گومانیک نیه له مردنی، که ئەمهش خۆ له ناو بردن و خۆ به هیلاک بردنه، وهک ئەوهی له ئایه ته که دا ها تووه.

أ- ئەو فه رمووده سه حه یجه ده که نه به لگه، له سه ر گوشتنی که سانی سه یقیل و خۆته قاننده وه؛ که پیغه مبه ری خوا - دروودی خوا ی له سه ر بیّت- ده فه رموی: (أخرجوا المشركين من جزيرة العرب..)، واته: ئەو که سانه وه ده ربنیین له نیمچه دورگه ی عه ره بی، که ها وه ل بۆ خوا داده نیین.

له وهلامدا دهئیین:

أ- ئەوانه ی ئەو فه رمانه ی پیغه مبه ری خوا - دروودی خوا ی له سه ر بیّت- ده یانگریته وه؛ فه رمانه روا و کار به ده ستانن، نهک هه ر تاکیک له خۆیه وه به هه رهمه کی ئەو کاره ئەنه جامبدا.

ب- ئاشکرایه، که مه به ست له و فه رمووده یه دا؛ فه رمانه به ده رکردنیان و نه هیشته نیشته جیبوونیانه به یه کجاری، نهک بۆ ئەو که سانه ی که بۆ گه شتوگوزار، یان کارکردن دین و ماوه یه کی کاتی ده میننه وه، هه تا ئەگه ر ئەو ماوه یه چه ند سالیکیش بیّت.

ئايا ئەوانەى لەو كردهوه خۆكوژيانەدا دەمرن، شەھيدن؟

ئەو جۆرە كارو كردهوانە ناچنە ناو خانەى شەھادەت و گيانبەخشين لە پيئاوى خواى گەورە، چونكە شەھادەت بریتىيە لە: بەخشينى گيان، كە گرنگترين و بە بەھاترين سەرمایەى مەروڤە؛ لە پيئاو پاراستنى يەككە لەو پيئج شتەى، كە زيان بەبى ئەوان راستەپرى نابی، كە بریتين لە: گيان و ھۆش و ئايين و ئابروو و مال و سامان. بەلام ئەنجامدەرى ئەو كردهوه خۆكوژيانە؛ بە شەھيد ناھەزميردرين و بەدەرن لە جۆرەكانى شەھادەت و گيانبەخشين، كە زانايان لەسەرى كۆكن، كە بریتين لە:

شەھيدى دونيا و قىيامەت: ئەو كەسەيە كە لەپيئاوى خوادا، بەدئسۆزى و سەرپراستى و پوختىەوه دەجەنگى تاكو دەكوژرى، جەنگوتىكۆشانەكەش بە فەرمانى فەرمانرەواى مۇسلمانان بىت.

شەھيدى دونيا: ئەو كەسەيە كە لەپيئاوى خوادا، دەجەنگى تاكو دەكوژرى، جەنگ وتىكۆشانەكەش بە فەرمانى فەرمانرەواى مۇسلمانان بىت، بەلام لە دئەوه بە دئسۆزى و سەرپراستى و پوختىەوه نەجەنگاوه، بەلكو مەبەستى رىبابازى و رووپامايى بووه.

شەھيدى قىيامەت: ئەو كەسەيە، كە بە نەخۆشى كوشندە بمرى، يان بسوتى، يان بچنكى، يان بە ژانەسك و مندالبوون بمرى، وەك لە فەرموودەدا ھاتووه، كە جارىكيان پيغەمبەرى خوا -دروودى خواى لەسەر بىت- لە ھاوولانى دەپرسى: (ئىپوھ كى بەشەھيد دادەننن لە ناو ئوممەتى من؟)، ئەوانيش دەفەرموون: ھەر كەسيك لە ئىمە لەپيئاوى خوا بكوژرى؛ شەھيدە. پيغەمبەرى خواش -دروودى خواى لەسەر بىت- دەفەرموى: (ئەگەر وابى، شەھيدانى ئوممەتى من ژمارەيان كەمە)، پاشان فەرمووى: ئەوانەش شەھيدن: (ئەوانەى بە پەتاو نەخۆشى گران و گوازاراوه دەمرن، ئەوانەى بە

سووتان دهمرن، ئەوانەى دەخنگین، ئەوانەى به ژانه سك دهمرن، ئەو ئافرهتانهش كه بهمندال بوونهوه دهمرن).

جيهادو تىكۆشان لهپيناوى خواى گهوره و له پيناوى بهرز راگرتنى فهрман و ناوى خواى گهوره؛ گهورهترين و چاكترين كار و کردهويه له لای خواى گهوره و چلهپۆپهى ههरे بهرزى ئیسلامهتیه و موسلمانیهتیه، ههَر بۆیهش دهقهکانى قورئانى سوننهت، زۆر جهختیان لهسهَر کردۆتهوه.

لهم فهرموودانهى، كه لهو بارهوه پيشهوا بوخارى گيرايهتیهوه، بریتين له:

(مَنْ اغْبَرَتَا هَدْمَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَرَمَةُ اللَّهِ عَلَى التَّارِ)، واته: ههركهسيك لهپيناوى خواى گهورهدا، قاچهکانى تۆزاوى بييت: خواى گهوره له ئاگرى دۆزهخ دهپياريزى و بهدوورى دهخات.

(أَنَّ الْجَنَّةَ تَحْتَ ظِلَالِ السَّيْفِ)، واته: بهههشت لهژير سيبهرى شمشيرهکاندايه؟

(رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا)، واته: ئيشكگرتن و مانهوهى رۆژيك لهسهنگهري جيهاد، لهپيناوى خواى گهوره؛ باشت و خيرتره له ههموو دونيا و ههرجى لهسهَر دونياش ههيه.

(وَمَوْضِعٌ سَوَّطٌ أَحَدِكُمْ مِنَ الْجَنَّةِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا، وَالرُّوحَةُ يَرْوَحُهَا الْعَبْدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَوْ الْعَدْوَةُ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا عَلَيْهَا)، واته: شوينى قامچى ههريهكيكتان له بهههشت؛ باشت و خيرتره له ههموو دونيا و ههرجى لهسهَر دونياش ههيه، ههَر هاتوچوييكي بهيانيان و ئيوارهتان لهكاتى ئيشكگرى و وهستاننتان له بهرهکانى جهنگ؛ باشت و خيرتره له ههموو دونيا و ههرجى لهسهَر دونياش ههيه.... فهرموودهو ئايهت، لهم بارهوه زۆرن.

جۆرهكانى جيهاد

جيهاد و تىكۆشان له پىناوى خواى گهوره، له لای زانايان؛ دوو جۆرى ههيه:

۱- **ئهو جيهادهى كه به داواكردنه:** ئهوش ئهو كاتهى كه فهريمانهرواى موسلمانان (دهسهلاتدار و گهورهى موسلمانان؛ به هەر پىناسهيهكى سياسى ئهو سهردهمه)؛ بانگهوازی جيهاد رادهگهيهنى و بريار ديدات، كه له پىناوى خواى گهوره؛ پاريزگارى له ئىسلام و ئالا و دروشمهكانى بكرى.. دواى ئهوهى كه جيهاد بهسهر موسلماناندا فهريمانهرواى؛ هاوهلانى پىغهمبهرى خوا - دروودى خواى لهسهر بيت- كه باشترين كهسانى ههموو مرؤفايهتين له دواى پىغهمبهران - دروودى خواى گهوريان لهسهر بيت، ههريگيز لىيان نهزانراوهو نهبيستراوه، كه له خۆرا و به ههپهههكى و سهربهخۆ؛ جهنگابن و جيهاديان ئهجمادابيت و بهبى سهركرده و رابهري موسلمانان و پيشهوايىكى بههيز، رۆيشتبن بۆ هيج جهنگيک.

۲- **جيهادى بهريگرکردن:** ئهوش لهو كاتهدا دهبيت، كه ئهگهري بىباوهران هيرشيان هيناو شاريكيان داگير كرد؛ لهو كاتهدا خهلك و دانىشتوانى شارهكه لهسهر يانه بجهنگن و بهريگرى بکهن، ئهههش ههري به فهريمان و مؤلهتى فهريمانهرواى موسلمانان و له ژير ئالای ئىسلامدا دهبيت، نهك به ههپهههكى و له خۆرا.

ئهههى كه باسمان كرد؛ زانايان لهسهري كۆك و يهك دهنگن، بهههش دهردهكهوى كه ئهو كهسانهى دهكوژرين بههوى ئهجمادانى كارهخۆكۆژیەكانى خۆيانهوه؛ ناچنه ژير بارى هيج جۆريک له دوو جۆرهكهى جيهاد له پىناوى خواى گهوره.

کۆن ئهوانه ی پێویسته له دژیان بجهنگین لهکاتی شهردا

دروست نیه، که ژن و مندال و پیرو پهککهوته بکوژرین، بهئکو دهبی لهگهڵ ئهوانه شهڕ بکری، که دهجهنگن و چهکیان هه لگرتوه بهرووی موسلماناندا، ئه مه به روون و ناشکرایی له قورئانی پیرۆزدا باس کراوه؛ خوای گهوره دهفه رموی: (وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ)، البقرة/۱۹۰، واته: له پیناوی خوای گهوره بجهنگن، له بهرامبهر ئهوانه ی که له دژیان دهجهنگن؛ له مه زیاتر دهستدریژی مه کهن و سنوور مه به زینن، بیگومان خوای گهوره ئه وه که سانه ی خۆشناوی که سنوور ده به زینن.

دهقهکانی قورئان و سونهت؛ جهخت له سه ر ئه وه ده که نه وه، که نابی ئه وه که سه ناموسلمانانه بکوژرین، که پهیمانان له گهڵ موسلمانان به ستووه و هانایان هیناوه ته بهر موسلمانان؛ چونکه ئیسلام داوای پاراستن و پارێزگاری به ئین و پهیمانه کانمان لیدهکات، خوای گهوره دهفه رموی: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ..)، المائدة/۱، واته: ئه ی ئهوانه ی بروتان به خوای گهوره هیناوه؛ به ئینه کانتان جیبه جی بکهن و ئه مه کداربن بهرامبهر به پهیمانه کانتان. ههروه ها دهفه رموی: (وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا)، الاسراء/۳۴، واته: به ئین و پهیمانان جیبه جی بکهن، بیگومان پهیمان گرنگه و لیبی بهرپرسیارن.

نایینی پیرۆزی ئیسلام؛ ناپاکی و غه در و خیا نه تی حه رام کردووه، بۆیه هه رکه سیک پهیمان و دنیایی پیدرا؛ ناکری و دروست نیه بکوژری، گه شتیاره ناموسلمانه کانیش کاتیک دینه ولات و خاکی موسلمانان؛ له ریگه ی وه رگرتنی فیزاوه ئه وه پهیمان نامه یان پیده دری، ئیمامی قورتوبی دهفه رموی: هیچ ناکۆکیه که له نیوانیان زانایاندا نیه، که وا دنیایی و په نادان له لایه ن ده سه لاته وه؛ شتیکی درووسته و ریگه پیدراوه.

ریکهوتن و پهیماننامه نیودهولهتیهکان، بهو شیوازه سهردهمیانهی که له ئیستادا بهریودهدهچن؛ به گریبهست ههژماردهکرین و دهبی پاریزگاریان لیبرکریت.

ئهمه نهگهر بهرامبهر ناموسلمانان بوو؛ نهو حوکمه شهرعیهی ههیه، نهی چۆن دهکری ههنديک لهو گروپ و لایهنانهی به موسلمان ههژماردهکرین؛ خوینی موسلمانان ههلال بکهن، چ جای خوینی ناموسلمانان !

له فهرموودهی سهحیجدا هاتووه، موسهیلهمه به دوو کهسدا نامهیهک بو پیغهمبهری خوا - دروودی خوای لهسهر بیئت - دهنیریت، دواي نهوه نامهکهی بو خوینرایهوه؛ پیغهمبهری خوا - دروودی خوای لهسهر بیئت - له دوو کهسهکهی پرسى: (ئیهوه چی دهئین دهربارهی موسهیلهمه و نامهکهی)؛ نهوانیش گوتیان: ئیمهش لهسهر رابوچوونی نهوین. پیغهمبهری خواش - دروودی خوای لهسهر بیئت - فهرمووی: (أما والله لولا أن الرسل لاتقتل، لضربت أعناقكم)، واته: سویند بهخوای گهوره، نهگهر لهبهر نهوه نهبی، که نابی کهسانی نیردراو و نامهبهر بکوژرین؛ لهملی ههردووکتانم دهدا و دهمکوشتن.

له رۆژی فهتجی مهککه، ئوم هانیء کچی نهبو تالیب بهکیک له بیباوهپرانی پهنادابوو؛ هاته لای پیغهمبهری خوا - دروودی خوای لهسهر بیئت - و نهو کارهی بو باس کرد، پیغهمبهری خواش - دروودی خوای لهسهر بیئت - پیی فهرموو: (قد أجرنا من أجرنا يا ام هانیء، وأما من أمنت)، واته: ههرکییت پهنادابییت؛ ئیمهش قهبولمانه و پهناي ددهین، دلنیاپییت بهههرکهسیک دابییت؛ ئیمهش دلنیاپی پیدهدهین.

نهوانهی که دهستیان چوووه نهو گهشتیارانهی چوووبوونه توونس؛ به چ ههفتیک خوینیان ههلال کردن، لهکاتییکدا که بهئین و پهیمانهمه ههبوو، به وهرگرتنی فیزا؟؟

خوای گهوره چهرامی کردوهو، که هیچ کهسیک به ناحق بکوژی، خوای گهوره دهفهرموئ: (ولا تقتلوا النفس التي حرم الله إلا بالحق)، الانعام/۱۵۱، واته: کهسیک مهکوژن، که خوای گهوره کوشتهکهی چهرام کردبیت؛ مهگهر به حهقیک که شایستهی کوشتن بیت و خوای گهوره دیاریکردبیت. ههروهها دهفهرموئیت: (مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا)، واته: ههر کهسیک کهسیکی دیکه بکوژی، بی ئهوهی کهسهکه بکوژ بیت، یان بی ئهوهی هیچ خراپهکارییکی نهجامدابیت که شایانی کوشتن بیت؛ ئهم تاوانه، وهک ئهوه وایه که ههموو خهلکی سهر زهوی کوشتب.

کوشتن و شهپ و کوشتار؛ تهنها بهرامبهر ئهو کهسانه دهکری، که لهدژمان دهجهنگن، ئهو کاتهش وهلامی جهنگهکه؛ ههر دهبی به فهرمانی دهسهلاتدار و فهرمانهروای موسلمانان بیت (یان ههر ناسناویکی سیاسی سهردهمیانه)، وه دهبی لهژیئر ئالای ئیسلام و موسلمانیهتی دابیت. کهواته دهبیت ئهو مهرجانه بینه جی، ئینجا جهنگ و شهپ نهجام بدری، چونکه ئیسلام؛ پاشاگردانی و ئازاوهو گیرهشیوینی نانسئ و چهزی پیناکات.

ههروهها ئهو کهسهش دهکوژریتهوه، که کهسیکی کووشتتوهو دادگا برپاری کوتایی لهسهر داوهو تۆمهتهکهی لهسهر ساغ بوپیتهوهو فهرمانی کووشتنیشی دهکردب.

ههروهک چۆن کوشتنی ههر نهفسیک به ناحق چهرامه؛ خۆکوشتنیش ههر چهرامه و بهلگهی زۆر لهسهر ئهو باسهش ههیه؛ خوای گهوره دهفهرموئ: (وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا)، النساء/۲۹ واته: خۆتان مهکوژن؛ خوای گهوره به بهزهیی و میهرهبانه بهرامبهرتان، ههروهها دهفهرموئ: (وَلَا تَلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ)، البقرة/۱۹۵ واته: بهدهستی خۆتان؛ خۆتان به هیلاک مهدهن و خۆتان لهناو مهبهن.

له فهرموودهی سه حیحی چه جی مائئاواپیشدا هاتووه، که پیغه مبهری خوا - دروودی
خوای له سه ر بیټ- دواى ئه وهی باسی ته واوی و که مالیه تی ئایینی پیروزی ئیسلام
دهکات، ده فهرموی: (إِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ وَأَعْرَاضَكُمْ حَرَامٌ عَلَيْكُمْ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا،
فِي شَهْرِكُمْ هَذَا، فِي بَلَدِكُمْ هَذَا)، واته: خوای گه وره؛ خوین و مال و ئابرووی
هه ریه کیکتانی له ئیوه چه رامکردووه، وهك ئه و روژ و سال و مانگه تان، له و شاره
پیروژه تان. هه روه ها ده فهرموی: (وَمَنْ قَتَلَ نَفْسَهُ بِشَيْءٍ عَدَبَ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)، واته:
هه رکه سیك به هه رشتیک خوئی بکوژی؛ له روژی قیامهت، هه ر به هه مان شت سزا
دهدریته وه.

حه رامیه تی کوشتنی موسلمانان

به لگه وه دهق زۆرن له سه ره هه رامبوونی کوشتنی موسلمانان، به لام نه وه چین و گروپانه؛ سل ناکه نه وه له کوشتنی موسلمانان و به هه لالیشی دهزانن، خوای گه وه ره دهفه رموی: (وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا)، واته: هه ره که سی که به نه نهقه ست، که سیکی موسلمانانی ئیماندار بکوژی؛ سزاکه ی چوونه دۆزه خه به هه تاهه تایه ی و خوای گه وه ره ش لئی تو په یه و نه فه ره تیشه لیده کات و گه وه ره ترین سزایه کی زۆر گه وه ره شی بۆ ناماده کرده وه.

له فه رمووده ی سه هه یه شیدا هاتووه: (من قتل مؤمنا فاغتبط بقتله، لم يقبل الله منه صرفا ولا عدلا)، واته: هه ره سی که موسلمانیه کی ئیماندار بکوژی و به کوشتنیشه دلخۆش بیه؛ خوای گه وه ره هیه چاکه و دادپه ره وه ریه کی لی وه رناگری، له فه رمووده یه کی دیکه شدا هاتووه: (لا يزال العبد في فسحة من دينه ما لم يصب دما حراما)، واته: موسلمانانی ئیماندار، تا نه وه کاته ی ده ستی سوور نه به ی به رشتنی خوینیه کی هه رامکراو؛ هه ره له فراوانی دایه و با بی ئومید نه به ی له خوای گه وه ره.

ریز و شکۆی مزگه وته کان

ته قاننده وه ی مزگه وته کان؛ سه ره ده کیشه بۆ ویره انکردنی و خاپوورکردنی و ده بیه ته هۆی ریه گری کردن له زی که ره و خواپه رسته ی و تۆقاندن و چاندنی ترس و بیم له گیانی نه وانیه که له ناو سنوور و پاریزه بنده ی خوای گه وه ره دان؛ هیه کاریه کیش له وه خراپه تر نه وه هیه که سی کیش له وه که سه سه ته مکارتر نه وه، که نه وه جو ره کرده وانه نه نه جامه ده دا، خوای گه وه ره ده فه رموی: (ومن أظلم ممن منع مساجد الله أن يذكر فيها اسمه وسعى في

چاپی یہ کہم
2019